

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1926 kl. 8,30 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrade bestämmelser angående ny pension för viss pensionerad icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

I en till riksdagen avlåten, den 25 februari 1926 dagtecknad proposition nr 176, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att, utöver pensionsförhöjning I enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, jämväl må från och med den 1 juli 1926 utgå ytterligare pensionsförhöjning (förhöjning II)

till den, som i befattning såsom extra ordinarie tjänsteman vid statens trafikerade järnvägar eller såsom fast anställd tjänsteman vid statens järnvägsbyggnader eller såsom extra ordinarie eller extra tjänsteman vid statens vattenfallsverk före den 1 juli 1924 pensionerats enligt bestämmelserna i någotdera av de den 29 juni 1917 fastställda reglementena för pensionskassorna för pensionering av viss icke-ordinarie personal vid statens järnvägar och vid statens vattenfallsverk (nr 441 och 443), med belopp, som motsvarar hälften av skillnaden mellan den del av den pensionären tillkommande pensionen som utgör statspension och den statspension som skulle hava tillkommit honom, därest han i den befattning och med det antal tjänstår han innehaft pensionerats under juli 1924, samt

till annan icke-ordinarie personal, som pensionerats enligt nyssnämnda pensionsreglementen, ävensom till den, som pensionerats enligt reglementet den 29 juni 1917 (nr 442) för telegrafverkets pensionskassa för pensionering av verkstads-, förråds- och linjearbetare, med belopp som angivas i den i § 4 mom. 1 c) av förenämnda kungörelse den 18 juni 1925 (nr 280) intagna tabell B.

Vid den reglering av pensioner utav äldre typ, som vidtogs vid 1925 års riksdag (se bankoutskottets utlåtande 1925 nr 55) erhöles de pensionärer en särställning, som fått sina pensioner avpassade efter bestämmelserna i reglementena den 29 juni 1917 (nr 441—443) för de särskilda pensionskassorna

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 8 saml. 31 häft. (Nr 47.)

för pensionering av viss icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Dessa pensionärer, till vilka vid tidpunkten för pensionsregleringens genomförande dyrtidstillägg enligt de för oreglerade pensioner gällande grunderna utgingo, hänfördes till de grupper f. d. befattningshavare i statens tjänst vilka kommo i åtnjutande av den s. k. förhöjning I, utgörande kompensation för minskning i dyrtidstillägg. Där emot uteslötos ifrågavarande pensionärer från åtnjutande av den verkliga pensionsförhöjningen, den s. k. förhöjning II.

I sin skrivelse (nr 342) med anmälan av beslut i fråga om berörda pensionsreglering uttalade riksdagen, att åtskilliga av ifrågavarande personal redan erhållit pensioner till belopp motsvarande nyreglerade sådana men att i vissa andra fall pensionerna vore så låga, att en förhöjning skäligen syntes böra komma i fråga; och anförde riksdagen vidare, att förslag i sistnämnda syfte emellertid måste göras till föremål för ingående undersökning, vilken syntes böra utföras genom Kungl. Maj:ts försorg, varefter frågan därest så funnes lämpligt snarast borde föreläggas riksdagen.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt 1921 års pensionskommitté att verkställa den av riksdagen sålunda åsyftade utredningen, har kommittén den 9 februari 1926 avgivit förslag i ämnet. Beträffande den utredning, som ligger till grund för förslaget, hänvisar utskottet till propositionen sid. 3—6.

Pensionskommitténs förslag innebär beträffande till arbetarpersonal hänförliga anställningshavare — vilkas pensionsförhållanden äro ordnade med hänsyn till att avlöningen utgår i form av timlön — att förhöjning II skulle utgå i enlighet med den i § 4 av mom. 1 c) i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer intagna tabell B eller enligt samma grunder, som tillämpas för pensionsförhöjning II beträffande s. k. riksdagspensioner. Vad angår tjänstemannapersonal går kommitténs förslag ut på att befattningshavare, som pensionerats före den 1 juli 1924, skulle erhålla förhöjning II med belopp, motsvarande hälften av skillnaden mellan den del av vederbörandes pension, som utgör statspension, och den statspension som skulle hava utgått, därest befattningshavaren i den befattning och med det antal tjänstår han innehåft blivit pensionerad under juli 1924.

Beträffande arbetarpensionerna har någon erinran ej framställts mot kommitténs förslag.

Vad åter angår pensionerna till f. d. befattningshavare i tjänstemannaställning, ha *styrelserna för* de båda verk vid vilka dylika pensioner förekomma, nämligen *statens järnvägar och statens vattenfallsverk*, i sina utlåtanden i ärendet kombinerat frågan om pensionsförbättring åt de före en viss tidpunkt pensionerade f. d. befattningshavarna med förslag till minskning eller helt borttagande för andra grupper pensionärer av den pensionsförhöjning, som genom 1925 års pensionsreglering tillförsäkrats dem.

Redan i de yttranden som pensionskommittén erhållit från järnvägs- och

vattenfallsstyrelserna framhölls, att vissa hithörande f. d. tjänstemän, nämligen sådana som pensionerats efter i skrivelserna angivna tidpunkter under år 1924, kommit i åtnjutande av såväl pensionstillägg som förhöjning I, trots att dessa befattningshavare fått sina löner reglerade jämsides med de ordinarie tjänstemännen och att pensionsbeloppen därför bort vara att anse såsom nyreglerade. De båda verksstyrelserna ha med hänsyn härtill ansett att, ehuru förhöjning I visserligen enligt författningens nuvarande ordalydelse måst tilldelas pensionärerna, sådan förhöjning likväl ej bort tillkomma dem samt att i överensstämmelse härmed ändring härutinnan nu borde vidtagas. Vattenfallsstyrelsen ifrågasätter härjämte, huruvida ej även vissa inskränkningar i dessa pensionärers rätt att åtnjuta pensionstillägg samtidigt borde genomföras.

I de till Kungl. Maj:t inkomna utlåtandena över kommittéförslaget hava järnvägs- och vattenfallsstyrelserna vidhållit sin från pensionskommitténs uppfattning avvikande principiella ståndpunkt och föreslagit vissa ändringar i kommitténs förslag. Järnvägsstyrelsen föreslår sålunda, att pensionärer vilkas pensioner beräknats på grundval av löner från och med år 1920 ej böra tilldelas någon pensionsförhöjning, att pensionärer vilkas pensioner beräknats på grundval av löner såväl före som efter den 1 juli 1920 visserligen böra tilldelas pensionsförhöjning II men ej pensionsförhöjning I samt att pensionärer vilkas pensioner beräknats uteslutande med hänsyn till löneställningen före den 1 juli 1920 böra tilldelas såväl förhöjning I som förhöjning II. Vattenfallsstyrelsen, som likaledes föreslår viss förbättring av de äldre pensionerna, uttalar å sin sida önskvärdheten av att vissa begränsningar vidtagas i tilldelandet av såväl pensionstillägg som förhöjning I. Med hänsyn till den tvekan vattenfallsstyrelsen förklarar sig hysa, huruvida de pensionärer för vilka redan fastställts ny pension, inkluderande pensionsstillägg och förhöjning I, må kunna underkastas ifrågavarande minskning i den nya pensionen, inskränker sig styrelsen emellertid i detta avseende till att föreslå, att de icke-ordinarie tjänstemän som framdeles komma att pensioneras enligt nuvarande pensionsreglementen undantagas från åtnjutande av pensionstillägg och förhöjning I.

Departementschefen har beträffande sistberörda spörsmål anfört följande: *Departementschefen.*

»Den skiljaktiga uppfattning rörande pensionsförbättring för icke-ordinarie tjänstemän vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som råder mellan pensionskommittén å ena sidan och vederbörande verksstyrelser å andra sidan, bottnar såsom tidigare angivits i det olika ställningstagandet till frågan, huruvida de pensionärer vilkas pensioner helt eller delvis grundats på nyreglerade löner böra äga åtnjuta pensionstillägg och förhöjning I.

Pensionskommittén har utvecklat den uppfattningen, att här ifrågavarande pensionärer icke böra berövas den rätt till pensionstillägg och förhöjning I som tillkommer dem enligt 1922 och 1925 års pensionsregleringar. Vad särskilt angår förhöjning I, utgör denna endast kompensation för den minskning i pensionsförmåner, som ifrågavarande pensionärer underkastades ge-

nom att i samband med 1295 års pensionsreglering de förut utgående högre dyrtidstilläggen utbyttes mot dyrtidstillägg enligt de för nyreglerade pensioner gällande grunderna. Pensionskommittén har ock framhållit, att dessa pensionärer före sitt inträde i vederbörande pensionskassa icke haft tillfälle att genom avgiftsinbetalning bidra till sin pensionering, vadan de vid pensioneringen fått vidkännas en avsevärd avkortning i pensionen. Då kommittén räknat med att detta skulle bli fallet, så länge nuvarande pensionsreglementen kunna antagas förbli gällande, har kommittén ansett någon ändring i den av verksstyrelserna angivna riktningen icke nu böra vidtagas.

Järnvägs- och vattenfallsstyrelserna åter hävda, att någon anledning icke förelegat att tilldela de pensionärer vilkas pensioner beräknats på grundval av nyreglerade löner dyrtidstillägg enligt de tidigare gällande gynnsammare grunderna, eftersom pensionerna måste varit att anse som nyreglerade. Att dylikt dyrtidstillägg likväl utgått måste därför ha varit beroende på ett förbiseende vid dyrtidstilläggsförfattningens utarbetande, och enligt verksstyrelsernas mening borde konsekvenserna av detta förbiseende nu rättas, sedan uppmärksamheten blivit fäst därvid. Vattenfallsstyrelsen tillämpar motsvarande betraktelsesätt jämväl på nu utgående pensionstillägg. Från dessa utgångspunkter ha ämbetsverken icke kunnat tillstyrka förslaget, att ytterligare pensionsförhöjning i den av kommittén föreslagna omfattningen skulle beredas pensionärer, vilkas pensioner beräknats på grundval av löner som till någon del varit att anse såsom nyreglerade.

Utan att vilja underkänna de av järnvägs- och vattenfallsstyrelserna framförda principiella skälen för att helt eller delvis undandraga de efter viss tidpunkt pensionerade icke-ordinarie befattningshavarna i tjänstemannaställning pensionstillägg och pensionsförhöjning I anser jag dock frågan härom icke böra nu upptagas till avgörande. Någon praktisk olägenhet av att nu utgående pensionsförmåner få tillsvidare bibehållas synes knappast behöva befaras, då förmånerna i allt fall avsevärt understiga de pensionsbelopp, som skulle hava utgått därest hel avgiftspension fått uppbäras. Visserligen förekommer — såsom vattenfallsstyrelsen påpekat — att i fall, då invalidpensioner och förhöjda sjukpensioner utgå, pensionsförmånerna sammanlagt kunna överstiga summan av statspension och hel avgiftspension. Jag finner emellertid ej heller sist anförda förhållanden, vilka enligt vad jag inhämtat äro till finnandes endast i ett fåtal fall, vara av den vikt, att inskränkningar i de pensionsförmåner som fastställdes i samband med 1925 års pensionsreglering redan nu böra vidtagas. Avgörande för mitt ställningstagande har härvid varit, att frågan om ett definitivt ordnande av pensionsförhållandena för den icke-ordinarie personalen vid kommunikationsverken för närvarande är under utredning inom pensionskommittén, och jag förutsätter, att den av järnvägs- och vattenfallsstyrelserna föreslagna beskäringen av pensionsförmånerna för vissa grupper pensionärer i detta sammanhang upptages till närmare omprövning. Att frågan om en dylik begränsning av pensionsförmånerna för vissa pensionärer sålunda får tills vidare anstå synes icke böra hindra genomförandet för andra pensionärer av en såsom nödig ansedd förbättring av pensionerna.

Med min sålunda angivna utgångspunkt kan jag ansluta mig till pensionskommitténs förslag jämväl i vad angår förhöjning II till f. d. befattningshavare i tjänstemannaställning. Ett godtagande av detta förslag torde ej lägga några hinder i vägen för genomförandet framdeles av en rationell och definitiv reglering av pensionsförhållandena för kommunikationsverkens icke-ordinarie personal.»

Kostnaderna för den ifrågasatta pensionsförhöjningen hava beräknats till en början komma att uppgå till omkring 85,000 kronor för år. Utgifterna äro avsedda att bestridas från vederbörande verks medel.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Såsom utskottet redan år 1925 framhållit måste en förhöjning av pensionerna för ifrågavarande pensionärer vid vissa kommunikationsverk enligt utskottets mening anses vara påkallad. Mot det förslag till pensionsreglering som nu framlagts har utskottet, vad angår arbetarpersonalen, icke något att erinra. Även beträffande personal i tjänstemannaställning synes anledning till invändning mot förslaget i och för sig icke föreligga. Med avseende å den av järnvägs- och vattenfallsstyrelserna väckta frågan om att helt eller delvis undandraga vissa pensionerade icke-ordinarie befattningshavare pensionsförhöjning I och pensionstillägg vill utskottet på de av departementschefen åberopade skälen ansluta sig till den meningen, att denna fråga icke för närvarande synes behöva upptagas till avgörande utan torde kunna anstå i avvaktan på den pågående utredningen rörande ett definitivt ordnande av pensioneringen för icke-ordinarie personal vid kommunikationsverken. Utskottet vill härvid i likhet med departementschefen framhålla, att de utgående pensionsförmånerna på grund av reduktionen i avgiftspensionerna i allmänhet väsentligt understiga vad som motsvarar hel pension och att någon praktisk olägenhet av att utgående pensionsförmåner få tills vidare bibehållas sålunda knappast kan anses föreligga. Utskottet förutsätter emellertid att det av verksstyrelserna berörda spörsmålet kommer under närmare omprövning i samband med nyssnämnda utredning angående en definitiv lösning av pensionsfrågan för icke-ordinarie befattningshavare vid ifrågavarande verk och alltså inom kort kan komma under statsmakternas prövning.

Utskottet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl Maj:ts ifrågavarande proposition.

Stockholm den 10 maj 1926.

På bankoutskottets vägnar:

K. J. GUSTAFSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Pettersson* i Olovstorp, *Dalberg*, *Enhörning*, *Bondeson*, *Ström*, *Östergren* och *Bodin*; samt

av andra kammaren: herrar *Winkler*, *Bäcklund*, *Ryberg*, *Kloo*, *Höglund*, *Törnkvist* i Bjuv, *Wikström* och *Uddenberg* i Varberg.

Reservation

av herr *Bondeson*.
